

***Allamiut oqaasiisa pingajuinik
atuartitsinermi ilikkagassatut
pilersaarutit***

A: Siunertaq paasissutissallu

Allamiut oqaasiisa pingajuinik atuartitsinerup siunertaa

(Tak. Atuarfimmi atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartitsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni § 17)

Atuartitsinerup siunertaraa atuartut allamiutut oqaatsinik allatanillu paasisinnaanngorlutik, oqalussinnaasunngorlutik allassinnaanngorlutillu ilisimasaqalissasut piginnaasaqalissasullu. Atuartitsinerup atuartut periarfississavai atuarfimmi atuarfiullu avataani misigisanut kiisalu ilisimasanik paasissutissanillu katersinermut paarlaasseqatigiinnermullu oqaatsit atornissaannut. Atuartut oqaatsit pineqartut ilusii atuuffiilu ilisimasaqarfigilissavaat tassungalu malussarinnertik ineriartortissallugu.

Imm. 2. Atuartut ineriartortissavaat atuartinneqarnerminni oqaatsit arlallit atorlugit sulinermi misilittakkatik kiisalu ineriartortissallugu oqaatsinik ilinniartuarsinnaanermut periarfissat pillugit ilisimaarinnineq.

Imm. 3. Atuartitsinerup kingunerisa ilagissavaat ilisimasanik misilittakkanillu ingerlatitseqqinerni, suleqatigiinnerni inuillu akornanni iliuuseqatigiinnerni oqaatsit sakkutut atornerisa pingaassusianik atuartut misigisaqarnissaat. Atuartitsinerup atuartut kajumissaassavai namminneq inuillu allat atugaannik ilisimannilernissamut oqaatsit sakkutut atussagaat.

Imm. 4. Atuartitsinerup atuartut paasiniaarusussuseqalersissavai nunani oqaatsinik pineqartunik oqaluffiusuni nunarsuullu sinnerani kulturit inuuniarnikkullu atugarisat pillugit, taamalu atuartut paasinninnerulersissallugit nunat tamalaat akornanni pissutsinut, kulturiminnut allanullu kulturinut attuumassuteqarneranut.

Siunertamut oqaaseqaatit

Siunertaq imatut ilusilersorneqarsimavoq, imm. 1-imi atuartitsissutissami ilisimasassat atuartullu ataasiakkaat pikkoriffiligassaat allaaserineqarsimallutik.

Imm. 2-mi allaaserineqarput atuartup inuttut inerikkiartornissaa namminerlu oqaatsitigut pikkoriffimminik atuisinnaanissaa, tassa inummi namminermi pisut.

Imm. 3-mi eqqartorneqarput atuartup inoqatini peqatigalugit pikkoriffimminik paasinninnissaa atuisinnaanissaalu, tassa inuit akornanni pisut.

Imm. 4-mi eqqartorneqarput atuartup najukkamini nunarsuarmilu inuiaqatigiinni inooqataanera taakkunanilu pikkoriffimminik atuisinnaanera.

Atuartitsissutip inissinneqarnera

Allamiut oqaasiisa pingajuinik atuartitsineq angajulliit alloriarfianni ukioqatigiiaani tamani neqerorutigineqassaaq. Atuartut namminneq qinigassaraat. Allamiut oqaasiisa pingajui tassaasinnaapput tyskit imaluunniit franskit oqaasii, aammali allamiut allat oqaasii atuartitsissutigineqarsinnaapput ilinniartitsisussat atortussallu pisariaqakkat pissarsiarineqarsinnaappata.

Atuartitsinerup atuartut allamiut oqaasiisa pingajuinik oqalunnikkut allannikkullu atugaasunik paasinninnissamik suliaqarsinnaalernissamillu aammalu oqaatsit oqalunnermi allannermilu atukkat atorlugit oqaatiginnissinnaaninissamik pikkoriffeqalernissaat ineriartortissavaa. Tamatumunnga ilaatillugu atuartut allamiut oqaasiinik pissarsiniarsinnaanerannut piginnaassusaat nukittorsarneqassaaq - soorlu oqaatsinik ilinniarsinnaanerata, oqaatiginiakkanik iluarsartuussisinnaanerata tamatigoortumillu siunertaqartumik oqaatsinik oqalulluni allallunilu atortakkanik atuarfimmi inuillu allatigut atassuteqaqatigiittarneranni atuisinnaanerata.

Naleqquttuosorinaraangat allamiut oqaasiisa pingajui atuartitsissutissani atuartitsissutissanilu imminnut qanitariissuni allani paasissutissanik ujarlertarnermi atorneqassapput.

Atuartut allamiut oqaasiisa pingajuinik atuinissamut ulluinnarni, aamma atuartitsinerup avataani, periarfissat nalunaartarniarnerminni, misigisaqarniarnerminni silarsuarlu pillugu paasissutissarsiornerminni iluaqutigisarnissaat sungiutissavaat.

Ataatsimut isigalugu atuartitsissutini tamani – oqaatsinik atuartitsinerinnarmi taamaallaat pinnani – atuartut oqaatsinik assigiinngitsutigullu takkorliuussiniartarnermik pigiliussinissamik misigisimanagerata ineriartortinneqassaaq, soorlu allamiut oqaasiisigut, suliat pillugit oqariartaatsitigut, takussaasunik nalunaaruteqartarnertigut il.il.. Pitsaanerpaamik taamaaliortoqarsinnaavoq, atuartitsissutit akimorlugit sulisoqartarpat, taamaaliornikkut atuartitsissutissat assigiinngitsut, misilittagaat, saqqummiussuiffiit atortussallu allat tamatigoortumik nikerartitamillu atuartitsinisamut periarfissarititaat atorluarneqarsinnaapput.

Ilikkagaqarniarnermi isiginnittaatsit suleriaatsillu pillugit nalinginnaasumik oqaaseriumasat

Ilikkagassatut pilersaarutip eqqarsaatitut tunngaviusutut aallaavigaa, sulianik tigussaasunik naammassinninniarnermi ingerlataqarnermilu ilikkarniarneq pitsaanerpaaq pisartoq, atuartitsineq atuartoq qitiutillugu ingerlanneqaraangat atuartunik kajungilersitsisarmat atuaqatigiillu akornanni attaveqaqatigiilluarneq pilersarmat.

Atuartitsinermi oqaatsit susassaarfii assigiinngitsut tamaasa, soorlu oqaasilerineq, taague-riaatsit oqaatsillu pigiliunniakkat, ilanngussorneqassapput aammalu atuartitsinermi ilikkarniartarnermi periusissanut tikkuussuinerit ilanngussorneqassapput. Oqaatsit atorneqarnermikkut ilikkarniarneqartussaapput, ilikkarniarneqassanatillu taamaallaat uteqattaarinikkut oqaasilerinermilu maligassanik alanngaarsinnaanngornikkut.

Ilikkagassatut anguniagassat suliassallu siunertaat atuartunut erseqqissuusariaqarput, taamaaliornermi atuartut sooq aalajangersimasumik periaaseqarluni sunalu ilikkarniarlugu sulisoqassanersoq paasisinnaaniassammassuk.

Pingaartuuvoq oqaatsit pissusissamisoortumik atorneqarnerinik, tassa allamiut oqaasiisa pingajui atorlugit oqaluttarnivik tunngavigalugu, ilinniartitsisoqarnissaa.

Atuartut inuttut assigiinngitsuupput assigiinngitsunillu ilikkarniartaaseqarput, taamaattumillu pingaartuuvoq oqaatsit assigiinngitsorpasuumik periuseqarluni suliarineqartarnissaat taamaaliornermilu nammineq, marlukkaarluni, eqimattakkaarluni atuaqatigiikkaarluniluunniit sulinermik nikerartitsinikkut ingerlanneqartariaqarpoq.

Oqaatsinik ilinniartitsinermi pingaarnertittakkat: tusarnaarneq, oqalunneq, atuarneq, allanneq aammalu oqaatsinik pigiliunniakkanik suliaqarneq

Tusarnaarneq

Atuartut oqaatsinik tusarnaarnermikkut suliaqassapput – tusarnaarnivimmik, tassami taamaaliornerminni allakkiamik ikorfartorneqassannginnamik. Ilikkassavaat, assigiinngitsorpassuarnik periaaseqarnikkut tusarnaartoqarsinnaammat aammalu ilikkassavaat oqaatsit tamarluinnaasa paasisariaqarnagit. Atuartut taamaassorinninnerminnik eqqoriaalluarnissartik anguniassavaat aammalu suliarissavaat paasinninniarsinnaanissat assigiinngitsut tunngavigalugit tusarnaqqartarnissaq ilikkassagamikku suna tusarnaarnermikkut paasiniartariaqarlugu. Taamaaliornermi ukkissisinnaaneq nukittorsarneqassaaq paasisassallu ataatsimoornerusunngorlugit paasineqarsinnaasarput.

Tusarnaakkat pillugit kingorna periutsit assigiinngitsut atorlugit sammeqqinneqarsinnaapput. Siumut oqaatsitigut atuartut piumasaqarfingereerlugit sammisaqartoqarsinnaavoq. Assersuutigalugu oqaloqatigiinnerusinnaavoq, oqaluttuareqqiinnerusinnaavoq imaluunniit apeqqutinik akisasnik suliasinneqarsinnaapput

Immiussat, cd-t videollu atorneqarsinnaapput atuartulli paasissavaat, ilinniartitsisumik tusarnaarnermi, atuaqatinik tusarnaarnermi aammalu marlukkaarluni imaluunniit eqimattakkaarluni sulinermi tusarnaarniartarneq ineriartortinneqarsinnaammat.

Tusarnaarneq allallu oqaatigisaannik oqaatiginneqqittarneq eqqortumik taaguisinnaalerner-mut pingaaruteqarput taamaaliornermilu oqaasilerinermi malitassaasunik sianiginninniarneq ikorfartorneqartarput.

Oqalunneq

Atuartut oqaatsitsigut pitsaasumik piginnaasaqalernissaat anguniaraanni, periutsit assigiinngitsut atorlugit oqaloqatigiinneq ingerlanneqartariaqarpoq. Atuartitsinermi atuartut amerlappata akutunngitsumik oqaloqatigiisitsineq eqimattakkaartitsilluni marlukkaartitsillunilut ingerlanneqartariaqartassaaq.

Oqalussinnaaneq assigiinngitsutigut sanarfineqarsinnaavoq: oqaatigisanik uteqqiisarnikkut, apeqqutinik atuilluni misissuinikkut aammalu apersuinikkut, pinnguarnikkut, piviusuusaartitsilluni isiginnaagassiornikkut, oqaloqatigiinnikkut isummersoqatigiinnikkullu.

Atuartut isummaminnik nammineerlutik ilusilersuiner-mikkut oqaatiginnissinnaanerisa oqaatsinillu eqqortumik atuisariaqarnermik piumasaqaataasut akornanni oqimaaqatigiisitsinikkut piumasaqaateqartoqartassaaq atuartunullu siunertatut pingaarnepaasariaqarpoq imarisaasut suut pillugit oqaatiginninniarsinnaaneq. Ingerlatsinerup nalaani ilinniartitsisusooq suut iluarsisariaqartuunerinik allattuisinnaavoq kingusinnerusukkullu atuartitsinerup nalaani allattukkat tamakku eqqartorneqarsinnaapput.

Oqaatsinik eqqortumik oqaatiginnissinnaaneq atassuteqatigiittarnermi piginnaasat pingaartut ilagaat pisariaqarporlu piginnaasap tamassuma, – oqaatsitigut piginnaasat allat assigalugit – oqaatsitigut piginnaasanut allanut ataqatigiissinneqarnissaa anguniarlugu sungiusarneqarnissaa. Ingammik aallarteqqaarnermi, oqaatsinik eqqortumik taaguisarnissamut sungiusarneq atuartunullu allamiut oqaasiisa pingajuini immikkoortutut nipiusunik malugititsiniarnissaq pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkummi paatsuisarnerit pinngitsoortinneqarsinnaammata. Atuartunut oqaaseqatigiinnik, oqaloqatigiinnernilluunniit tusarnaakkanik, uteqqiititsilluni oqaatiginnitsitsisarnertigut imaluunniit atuartut oqalunnerisa båndimut videomulluunniit immiunnerisigut taamaaliortoqarsinnaavoq. Atuartut taaguisarnertik nipituumik atuarnerinnakkut sungiusarpassuk annilaangatigineqarsinnaavoq oqalunnerminni oqaatsinillu taaguisarnerminni nipinik kukkusumik atuisalernissaat.

Atuarneq

Atuartut atuarnermi periartaatsinik assigiinngitsunik ilikkartinniarneqassapput, paasissavaallu assigiinngitsunik periuseqarluni, atuarnermi suna anguniarnerlugu siunertarinerlugulu apeqqutaa-tillugu, atuartoqarsinnaasartoq.

Ajoraluartumik atuartut akuttunngitsumik isumaqartarput atualaqqissuusinnaallutik aatsaat kukkuneqanngitsumik atuartarunik aammalu atuakkatik tamaasa paasisinnaasarunikkit. Taamaat-tumik pingaaruteqarpoq atuartut allakkianik assigiinngitsunik ilusilersukkanik saqqummiivigi-sassallugit paasitinniassallugillu allakkiaq assigiinngitsut assigiinngitsumik periuseqarluni atuar-neqartariaqartarmata.

Atuartut qanoq atuartarnissaannut paasinninnissamut ikiorserneqarsinnaapput, atualersinnagit nassuiaattaraanni suna anguniarlugulu atuartoqassanersoq – tassa atuartoqassanersoq paasissutis-sanik immikkut ittunik paasiniaalluni, atuakkap immikkuualuttortai tamaasa paasillugit atuarto-qassanersoq imaluunniit allaatigisaq, imarisai ataatsimut isigalugit, paasiniarneqassanersoq.

Allanneq

Atuartut akuttunngitsumik misigisimasarput allanneq ajornartuusoq isumaqartaramik aallaqqa-taaniit kukkuneqanngitsumik allattariaqarlutik. Kisiannili oqaatsinik ilikkagaqarniarnermi allal-luni suliassat pisariaqartuupput, pingaaruteqartuullutik nuannequtaasarlutillu.

Aallaqqaataaniit atuartut ilinniassavaat, allanneq isumaqartuusoq namminerlu saqqummiun-niakkanik oqaatiginninniarsinnaanermut atortussatut periarfissaasoq. Atuartut oqaasertaarisa-minnik amerliartortitsinerat ilutigalugu, allannermik atunerisa oqaatsinik siuneqartumik atune-rat ineriartortissavaa. Oqalunnermi ilaatigut oqaatsit amerlanngitsut oqaatsinillu ilusilersuinerit naammassineqarluannngitsut ator-neqartarput, isumarlu sunermi, isikkulersornermi timilu atorlugulu iliuseqarnermi ersersinneqarsinnaasarluni. Allagaqarnermi oqaatsit tamarmik ilanngussorneqar-tariaqarput allakkanillu uterfiginneqqissinnaaneq eqqarsaateginneqqissinnaanerlu piffissaqarfigi-neqarsinnaasarlutik.

Ajornannginnerusassaaq atuartut marlukkaarlutik eqimattakkaarlutilluunniit sulisassappata allagaqarnerullu ingerlanneqarnera tamakkerlugulu suliarineqarsinnaanngorlugulu naammattumik sulinissamut piffissaliineqartassaaq.

Atuartunut ikiuutaasarpog atuartut allakkanik sulianik ”qissimigaangassanik” takusassitta-raanni taamaaliornermilu allakkiaq qanoq iluseqassanersoq oqaatsillu suut ator-neqassanersut erseqqissartaraanni.

Oqaatsit pigiliussat

Oqaatsinik atuartitsinermi pingaaruteqarpoq oqaatsit pigiliussat amerlisarneqartarnerat. Atuartut paasariaqarpaat, oqaatsinik ilinniarnerni tamani, oqaatsinik nutaanik naapitsisoqartariaqartartoq pisariaqanngitsorlu oqaatsit nutaat tamakkua ingerlaannaq ordbogimi paasiniarneqartarnissaat kiisalu paasariaqarpaat oqaatsit oqariartaatsillu nalusat passunneqarnerini periartaatsit assi-giinngitsut ator-neqartariaqartartut. Imatut iliortoqarsinnaavoq

- allamiut oqaasiisa pingajuini oqaatsit nalunngeriikkat tunngavigalugit oqaatsip qanoq isuma-qarnera naatsor-sorneqarsinnaavoq,
- isummamik eqqorsinnaasorisamik eqqoriaanermi pisut suuneri tamakkulu isumaannik ataqat-igiissitsineq atorlugulu eqqoriaasoqarsinnaavoq,
- misilittagarilersimasat tunngavigalugit, allaatigisap oqaatsilluunniit isumaa oqaatiginiagaalu,
- naatsorsorneqarsinnaapput,
- oqaaseqatigiit ilusilersorneqarneri ataqatigiinnerilu tunngavigalugit allakkiami oqaatsit taku-simanngisat qanoq isumaqarneri naatsorsorneqarsinnaapput,
- assiliartaliussorneqarsimasinnaasut qulequttallu alakkarterneqarsinnaapput,
- paasissutissat suliami sujuliani suliarisami/oqaloqatigiinnermi paasiniaanermi ator-neqar-sinnaapput,
- atuaqatit ilinniartitsisorluunniit aperineqarsinnaapput.

Grammatikki

Grammatikki tassaavoq, oqaatsit qanoq katiternerisigut oqaatiginiakkanik isumalinnik pissarsinissamut malittarisassaliorneq.

Atuartitsinermi grammatikkitt assigiinngitsut marluk atornerqarput. Arlaalluunniit atoralua-raanni, aatsaat sivitsorpat atuartut ilinniakkatik atorinnaalissavaat. Atuartup grammatikkimi malittarisassaq ataasiaannarani, arlaleriaqalunili, aatsaat atoruniuk pigiliutissavaa oqaatsiminullu ilaalersillugu.

Nalinginnaasumik grammatikki: Grammatikki taanna sammisat allatallu oqaatsitigut tulluarsakat suliarinerini nalinginnaasuuvoq.

Malittarisassaliorluni grammatikki: Grammatikki taanna ingerlaavartumik ilinniarneqartarpoq, ilinniarniakkap sungiusarnerani skemat, immersuilluni sungiusaatit allatallu atornerisigut.

- Atuartut grammatikki pillugu imminnut nassuiaalik, namminneq inunnguuseralugit oqaatsitik atorlugilluunniit. Namminerisaminnik oqaaseqarput, ilinniartitsisup oqaasiinit namminneq akunnerminni paasinerusinnaasaminnik.
- Grammatikki pillugu aperisarit, atuartut eqqarsalersillugit. Akunnerminni oqaloqatigiissinnaapput.
- Imaluunniit grammatikki saanneqarsinnaavoq atuartuq aperalugu, nammineq inunnguuseralugu oqaatsimini qanoq taassaneraa.
- Atuartut namminneerlutik suliaat misissortakkit, takuniarlugu oqaatsitigut ineriartornerminni sumut killinnersut.

Aaqqissuussineq suleriaatsillu

Ini atuartitsiviusoq imatut aaqqissorneqassaaq, atuartut imminnut isigisinnaanngorlugit suleqatigiissinnaanngorlugillu. Nerriviit katiterneqassapput, eqimattakkaarluni suliffiusinnaanngorlugit imaluunniit "sullivittut" titartaanermi, qiortaanermi, atuarnermi allannermilu atornerqarsinnaanngorlugit. Atuartut natermi nikerarsinnaanissaminnut taamaaliornerminnilu oqaloqatigiissinnaanissaminnut inissaqartinneqassapput.

Marlukkaarluni suliaqarneq

Marlukkaarluni suliaqarnerup atuartut isumassarsiaminnik nalunngisaminnillu avitseqatigiinnissaannut, eqqarsaatiminnik misigissutsiminnillu assersuussinissaannut piginnaasaminnillu akunnerminni avitseqatigiinnissaannut periarfissittarpai. Atuartut ilikkassavaat, ilinniartitsisuminniinnaanngitsoq ilikkagaqarsinnaallutik. Atuaqatinik suleqateqarneq ilikkarniarnermi periusissaavoq pingaaruteqartoq.

Eqimattakkaarluni suliaqarneq

Eqimattakkaarluni suliaqarnermi atuartut oqaloqatigiinnissamut – attaveqatigiinnissamut - periarfissinneqartarput. Sulineq suliassamut tunngatinneqarnerulersarpoq atuartut apeqqummut imaluunniit qulequttamut aalajangersimasumut ukkisseqquneqarpata. Atuaqatigiinni oqallinnissaq eqimattaqqani oqallinnermik aallarniuserneqaraangat, atuaqatigiit tamakkerlutik oqallisiinnginneranni, atuartut amerlanerit oqaaseqarnissaminnut periarfissinneqartarput.

Eqimattakkaarluni ingerlatat pitsaasut ilagaat isiginnaartitsisuusaarneq. Isiginnaartitsisuu-saarnermi inuk allaasuusaarneq ingerlanneqartarpoq taamaaliornermilu oqaatsit, pisumut aalajangersimasumut atassuteqartut atornerqartarput. Isiginnaartitsisuusaarnermi oqaatsit pisunut assigiinngitsunut attuumassuteqartillugit sungiusarnerqarsinnaasarput.

Allamiut oqaasiinik oqalunniarnermi atuartut oqaaseqarniarnerminni naammattumik piffissaqartinneqartarnissaat pingaaruteqarpoq. Ingammik – aallartinissarniarnermi – atuartut oqaatsit ilusaannik atornerqartarnerinillu "isiginnaartitsilinnginnerminni" sungiusarnissaannut periarfissinneqartassapput. Atuartut qanoq oqaaseqarnissaminnut assersuutinik tusartinneqaaqqaartassapput.

Eqimattakkaarluni suliaqartarneq allagaqarnikkut suliaqarnernut assigiinngitsunut atussallugu piukkunnaateqarpoq. Atuartut arlallit suliamut tunngasunik tunniussaqaarsinnaasernerat imarisaa-sunut, oqaatsit eqqortumik atorneqarnerinut atuartumullu namminermut ineriartuutaasarpog.

Atuaqatigiinnik atuartitsineq

Amerlanertigut atuaqatigiinnik ataatsimut atuartitsineq pitsaaquteqartarpoq. Makkuninngalu sammisaqarnermi pitsaasuusarpog:

- Atuartut suliaannik saqqummiussineq.
- Saqqummiussineq soorlu ilinniartitsisup saqqummiussinerani.
- Ataatsimut sammisaq pillugu imaluunniit sammisasaq nutaaq pillugu oqallinneq.
- Misilittakkat pillugit saqqummiuseqatigiinneq.
- Apeqqutit akissutillu.
- Sammisat/suliassat akissutaat pillugit saqqummiussineq.

Pisamut eqqaaqqaakkanik allattuineq, ilinniartitsisup akunnermiliunneratigut, taamaaliornermilu pisap aalajangersimasup aallaavigineqarneratigut atuartullu eqqarsaataannik isumassarsiaannillu amerlanerpaanik pissarsiviginiarnerisigut aammalu atuartut tamakkerlugit peqataatinnerisigut, ingerlatassaavoq.

Atuaqatigiinnik atuartitsineq atuartunik tamarmiutitsilluni ataatsimoortitsillunilu paasissutis-siinnermi ilitsersuinnermilu atorneqarsinnaavoq.

Atuaqatigiinnik atuartitsineq aamma atorneqarsinnaavoq, eqimattakkaarluni marlukkaarluni-luunniit sulilinninnermi paasissutissanik tunioraaniarnermi, imaluunniit atorneqarsinnaavoq ilinniartitsisoq atuartut nalunngileriigaannik paasiniagaqassappat.

Atuartitsinissamik piareersaasiortarnermi eqqarsaatissat

Oqaatsinik atuartitsineq, atuartoqatigiiaat akornanni oqaatsinik ilikkarniakkanik atugaqarnermik tunngaveqartoq, imatut aaqqissuunneqassaaq, atuaqatigiiaani atuartut tamarmik ilikkarniakkap ataatsip iluani suliaqartinneqassasut ilikkagassatullu anguniassat assigiit tungaannut, assigiinn-gitsunilli periuseqarnikkut, ingerlatinneqassasut. Taamatut immikkoortiterineq isumaqarpoq, atuartut tamarmik immikkut piginnaasatik pisariaqartitatillu tunngavigalugit, suliaqartinneqassa-sut.

Atuaqatigiit sammisamik aalajangersimasumik suliaqarneranni atuartut ilaat suliassaq pillu-gu allaatigisanik takinerusunik atuarsinnaapput allakkianillu takinerusunik allagaqarsinnaallutik atuartullu ilaat naannerusunik nivinnartigassanut atugassanik allagaqqiorsinnaallutik.

Ilikkagassatut anguniagassat eqqarsaatigineqartut akornanni, atuartut angusaqarnissaannik siunertaqartumik, atuartitsinermik ingerlatsinissamik piareersaateqarnermi, atuartunut sulariti-tassat, oqaatsit pillugit suliassat, immikkoortuni sorliit sammineqassanersut, allakkiat atortussallu sorliit atorneqassanersut atuartitsinermilu atortorineqartussat allat suut atorneqassanersut naat-sorsuutigalugit, qissimigaarneqassapput.

Pikkoriffissat sorliit atuartut suliaqarnerminni sungiusartarneraat eqqarsaasersorfigineqassaq, soorlu eqqarsaasersorfigineqassaaq atuartut paasiniagaqassanersut imaluunniit namminneq isu-martik pillugu oqaatiginiagaqassanersut taamaaliornerlu oqaluttariarsorluni allattariarsorluni-luunniit ingerlanneqassanersoq. Sianigineqassaaq pikkoriffik pigiliutsinniagaq atuartunit pikko-riffittut pigiliussaareersimanersoq taamaattoqarpallu eqqarsaasersuutigineqassaaq pikkoriffik nutaamik imaqartillugu angusaqarniarnermi ilikkagassatut anguniagassanut nutaamut atorneqas-sanersoq.

Suliat samminiakkanut immikkoortukkaanut allakkiatullu sammisassanut ippinnanngitsumik ataqatigiissinneqassapput, samminiakkallu tunngavigalugit atuartunik agguataarinnissinnaanis-saq periarfissaqartinneqassaaq. Tamanna ingerlanneqassaaq atuartut piginnaassusaasa pisariaqar-

titaasalu assigiinngissusaannik tunngaveqarluni assigiinngisitaartunik, ilikkagassatullu angunia-gassani pikkoriffinnik piumasaqaataasunik angusaqartinniarlugit suliaqartinnerisigut.

Oqaatsit pillugit suliaqarniarluni piareersarnermi nalilersorneqassaaq, oqaatsini pissutsit sor-liit silattuutsinniarneqassanersut sungiusartinniarneqassanersullu. Assersuutigalugu nalilersorne-qassapput, oqaatsinik ataasiakkaanik pigiliussiniartoqassanersoq imaluunniit oqaaseqatigiit al-lakkiallu ilusilersorneqarnerannut malittarisassanik sammisaqartoqassanersoq. Oqaatsit imari-saannik qinikkanik sungiusagaqarnissaq aaqqissuunneqassaaq, taamaaliornerlu oqaatsit pissusis-samisoortumik ataqatigiinnerannut sungiusarnermi ilaatinneqassaaq. Tamatumunnga ilanngullu-gu atuartut ataasiakkaat eqimattakkaalluunniit suliamittut ajornartorsiutigisaminnik sungiusarnis-saminnut periarfissinneqassapput.

Ilikkagassatut anguniagassat toqqakkat akornanni samminiakkat tunngavigalugit qulequttanik allatanillu najoqqutassanik atuartut pikkoriffigiligassaminnik angusiniarnerminni tunngavigisin-naasaannik toqqaasoqartassaaq. Sammisassat tamakku allataasinnaapput, ilinniartitsisut oqaluu-serisarisinnaavaat, immiussaasinnaapput, video-sinnaallutik imaluunniit assiliaasinnaapput ator-tussaasinnaallutilluunniit tigussaasut. Sammisassat allakkialluunniit, atuartut sunik paasisaqar-niarnerannik sunaluunniit pillugu oqaatiginnissinnaanissaminnut ilikkagaqarnerannik tunngave-qarluni toqqartorneqartassapput eqqarsaatigineqassaarlu sammisassaq pisorluunniit, atuartunit nalungeriigaanersoq imaluunniit allakkiaq oqaatsinik nutaanik amerlasuunik ikittunilluunniit imaqarnersoq. Allakkiaq assigiinngitsut assigiinngitsumillu ajornassusillit atuartunut arlalinnut sammitinniarneqarneranni, ajornassutsitigut immikkoortitaarineq periarfissinneqassaaq.

Sammisassatut toqqakkat atuartunut oqalunniarnissamut periarfissiisapput soqutiginnilersit-sissalutillu. Tamannalu tunngavigalugu, atuartut oqaatsitsigut, kulturikkut fagitigullu pisariaqar-titaat soqutigisaallu, misilittagaat misigisimasaallu tunngavigineqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Atuartsinermi atortussat assigiinngitsunik ilusilersugaapput. Atortussat ilaat - soorlu nalin-ginnaasumik allatat imaluunniit suliaq pillugu immikkut allaatigisat – imaqarnertik pillugu ator-tussiaapput tamakkualu annertunerusutigut silarsuaq eqqartorpaat taamaaliornermikkullu ulluinnarpalaartumik oqaatsinik atuillutik. Suleriaasissamut tunngasunik atortussiaqarpoq ta-makkualu ilinniartitsinermi atuartut nalunngisaannik piginnaasaannillu qaffakaatitsiniutitut ator-neqarsinnaapput, taamaaliornermilu atuartut suliassaannut, tamatumunngalu tunngatillugu qanoq suleriaasissaannut iseriartuaartinneqassapput. Tamakkua avataatigut atortussat paasissutissarsif-fiusinnaasut piupput soorlu ordbog-it, iikkamut nivinngartakkat oqaasilerinermi tigulaariffiusin-naasunik imaqartut, ordbog-it iikkamut nivinngartakkat imaluunniit nivinngartakkat allat paasis-sutissanik allanik imallit tamakkualu tassaapput atuartup oqaatsit pillugit sulinerani ikiorsiissu-taasinnaasut.

Internettikkut atortussanik aallerniaraanni ilinniartitsisup aqutsisuusinnaavoq. Ilinniartitsisup siumut nittartakkat atorneqarsinnaasut nassaarereersinnaavai, anillatsereerlugit atuartunullu atu-gassatut kopeereersimassallugit. Atuartut pikkorissarnikkut ulluinnarnilu atuarnermi atuinikkut Internettikkut paasissutissanik namminneq ujaarlarsinnaalertariaqarput, taamaalillutik piffissaa-jaratik ujaasisinnaaqqunagit.

Siunertamut pingaartuuvoq atuartut qajannaatsumik suliaminnut katersuiveqartinneqarnissaat tassaniami atuartut titartakkatik, allakkatut suliatik, qiortaanikkut assilialiatik, plastik-inik oqaat-sinik naqitaaralianik ilioraavitik suliatillu allat katersuiffeqartissinnaassavaat. Sulianik katersuif-fik taanna aamma atuarfiup atuartut angerlarsimaffiinik suleqateqarnerani atortussatsialaalluni tunngavissaavoq aammalu atuartut angajoqqaaminnut, atuarfimmi suliatik pillugit, oqaloqatigin-nissuteqartarsinnaanerannut nalinginnaasunut aallaaviusarsinnaalluni.

Ilikkagassatut pilersaarutit atornerqarnissaannut ilitsersuut

Ilikkagassatut pilersaarusiaq ammukaartunngorlugit pingasunut immikkoortiterlugu, ataani taku-neqarsinnaasutut, inississorneqarsimavoq

<i>Ilikkagassatut anguniagassat</i>	<i>Atuartitsinissamut siunnersuutit</i>	<i>Naliliinissamut siunnersuutit</i>
Imm. 1-imiit 4-imut		
Immikkoortumi uani atuartitsissutissami pinn-gitsoorani ilikkagassatut anguniagassat immikkoortunut sisamanut tulleriiaarneqarput <ul style="list-style-type: none"> • Attaveqatigiittarneq • Paasissutissarsiorneq • Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut • Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiarnarneq 	Immikkoortumi uani atuartitsinermi suliaassasinnaasunut, - ingerlatsinernut, - periaatsinullu siunnersuutit nalunaarsorneqassapput, taakkualu ilikkagassatut anguniagassanut ataasiakkaanut ilikkagassatullu anguniagassanut immikkoortukkaartunut tunngatinneqassapput. Siunnersuutit ilikkagassatut anguniagassat anguniarlugit qanoq ingerlatsisqarsinnaaneramik assersuutaapput siunnersuutaannaallutillu.	Immikkoortumi uani naliliinissamut siunnersuutit, ammukaartumi siullermi ilikkagassatut anguniagassat eqqartorneqartut tunngavigalugit suliarisassat, allatorneqassapput. Siunnersuutit ilikkagassatut anguniagassanik tunngaveqarluni qanoq naliliisoqartarnissaanik assersuutaapput siunnersuutaannaallutillu.

Ilikkagassatut anguniagassat

Ilikkagassatut anguniagassat, atuarfimmi atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartitsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni, allassimapput. Ilikkagassatut anguniagassat taamaalillutik alloriarfiit atuartitsissutissallu siunertaattulli Naalakkersuisunit aalajangersagaapput, taamaattuunermikkullu pinngitsoorani, nunalu tamakkerlugu, atuartitsinerup imarisasaanik assigiissaarissutaallutik.

Ilikkagassatut anguniagassat atuartitsinermi imaritimassanut toqqartuinnermi aallaaviussapput, taakkuuppullu atuartut atuartinneqarnerminni pissarsisarnerinik naliliisarnissamut tunngaviusus-sat.

Ilikkagassatut anguniagassat alloriarfinni ataasiakkaani naammassinninnermi, piginnaasassat killiffissaattut, nalunaarsorneqarsimapput oqaasertaliorneqarnerminnilu oqaaseqatigiit siulliit naggataattut oqaasertalerneqarsimallutik: “*Angajullit atuarfianni atuartitaareerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut ...*”

Ilikkagassatut anguniagassat sisamanngorlugit immikkoortiterneqarsimapput:

- Attaveqatigiittarneq
- Paasissutissarsiorneq
- Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut
- Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq.

Immikkoortut immikkuullarilluinnartutut immikkoortuarakkaanngillat, atuartitsissutissalli imari-saasa tamarmiusut assigiinngitsunit aallaaveqarluni qimerloorneqarsinnaanerannik imaqarsin-naanerannillu paasinnittariaqarnertut isigisariaqarlutik. Taamaattumik immikkoortut taamatut

tullerriaarneqarsimanerisa ersersinngilaat tullerriaarineq tamanna atuartitsissummut pingaarnersiunerusoq imaluunniit atuartitsissutissap ingerlanneqarnissaanik tullerriaarineq ersersinneqanngilaq. Ilikkagassatut anguniagassatulluuttut immikkoortuni arlalinniittut taputartuullugit ataatsimut isiginnilluni atuartitsissutigineqartassapput, taamaammat pissusissamisoorpoq atuartitsineq ilikkagassatut anguniagassanik immikkoortunit assigiinngitsunit arlalinneersunik katiterilluni piareersaasioneqartassapput. (takuuk ilanngussami C1-imi atuartitsinermi ingerlatsinissamut assersuusiaq).

Ammattaq immikkoortut ataasiakkaat iluanni ilikkagassatut anguniagassat tullerriaarneqarnerisigut atuartitsissummut pingaarnersiuisoqarnera imaluunniit atuartitsissutissap ajornarsiartuarterinneqarnera ersersinniarneqanngilaq. Atuartut pisariaqartitaat soqutigisaallu aallaavigalugit ilinniartitsisup nammineerluni qinigassaraa piffissami ingerlatsiviusumi oqimaaqatigiissaarinissani tullerriaarinissanilu.

Attaveqatigiittarneq

Inunnik allanik attaveqarumaneq oqaatsinik ilinniarniarnerni tamani tunngaviusumik siunertarinerqartarpoq. Attaveqatigiittarneq inuit ikinngutigiiinnermik pilersitsiniarnerminni ineriartortitsinerminnilu, isumassarsiaminnik isummaminnillu avitseqatigiittarnerminni qanorlu iliuuseqartarnerminni atortarpaat.

Immikkoortorta: tusarnaarnermi, atuarnermi, oqalunnermi, allannermi, qimerluugaqarsinnaarnermi namminerlu oqaatsitigut allagaqarnikkullu saqqummiisinaanermi piginnaasassanut assigiinngitsunut ilikkagassatut anguniagassanik imaqarpoq.

Oqaatsit atugaasartut ilikkarniarneqarnissaat aammalu ilikkarniarnermi periartaatsit assigiinngitsut atornerqarnissaat pingaaruteqartinneqarpoq.

Paasissutissarsiorneq

Paasissutissat silarsuarmit tamarmeersut amerliartuinnarnerisa pisariaqartillugulu pingaarterpaat, atuartut paasissutissat aallaaveqarfippiaanniit (assersuutigalugu Internet-imiit, fjernsynimiit radiukkut aallakaatitaniit, aviisitigut sapaatilluunniit akunnikkaartumik atuagassanik saqqummersittakkaniit, pisequsaarutiniit nalunaarutilianiilluunniit, imarisanik nalunaarsuutiniit tullerriaarinikkulluunniit nalunaarsuutiniit) pissarsiarinissaannut piginnaaffitik paasinninnertillu ineriartortissagaat oqaatsitigut isumalimmik, namminerlut tunngassuteqartumik soqutiginarutimillu suliaqarnerminni tunngavigisassatut atorsinnaasaminnik.

Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut

Atuartut nammineq kulturimik allallu kulturiisa assigiinngissutaannik assigiissutaannillu misisugaqarnissaminnut periarfissaqartinneqartariaqarput taamaaliornermik allanik paasinnissinaanertik ineriartortinniarlugu namminerlu kulturimik sutigut pingaassusaa paasisaqarfiginiarlugu.

Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq.

Atuartut allanik atassuteqarniartarnerminni piginnaassutsiminnik ineriartortitsinerminnut ikorfartuutit oqaluttariarsornikkut allattariarsornikkullu sakkussaminnik pissarsissapput taamaaliornermik, sianissuseqartumik, oqaatsit pissusaannik suliaqarsinnaassagamik.

Atuartitsinissamut siunnersuutit

Ilikkagassatut anguniagassanut tamanut atuartitsinissamut siunnersuutini arlalinnik saqqummiussiniartoqarsimavoq, ilaatigullu atuartitsinissamik siunnersuutini ataatsimut isiginninnerusunik allaatigisaqartoqarsimalluni. Taamaaliornermi siunertaavoq, siunnersuutit ataasiakkaat isumassanik iliuusissanillu tigussaasunik imaqartut, assingusutigut allanilli imaqartunik suliaqar-

nermi, isumassarsisitsinnaallutillu suleriaasissanik ilitersuutaasinnaassasut taamaaliortarnermi atuartut suleriaatsinik taamaattunik sungiussereersimassammata taamaattumillu oqaatsitigut nu-taasunik imarisaasut sulinerminni aallunnerusinnaassammattigit.

Oqaatsit suut pineqarnersut erseqqissarneqarsimannimmata, ilikkagassatut pilersaarutini ukuna-ni atortussatut siunnersuutiliortoqarsimannigilaq. Allamiut oqaasiini ilinniarneqartartuni nalin-ginnaasuni, tassa tyskit, franskit ilaatigullu spanskit oqaasiini, Pilersuiviup Saqqummiivittut atorniartarfianit ilinniutinut assigiinnigitsunut takussutissiat qimerluugassatut piniarneqarsin-naapput.

Naliliinissamut siunnersuutit

Naliliinermi periusissatut siunnersuutaasut anguniagassanut ataasiakkaanut atassuteqarluinnar-put, naliliinermilu periusaasartut assigiinnigitsut tikkuartorniarneqarsimapput: ilinniartitsisup malugisartagai, atuartut, imminnut akunnerminnilu, naliliinerat, atuartut ilinniartitsisuminnut nalunaarutigisartagaat il.il.. Naliliinermi siunertarineqarpoq, atuartut ilikkagassatut anguniagas-satut pineqartunik qanoq annertutigisumik angusisimanerannik naliliinissaq, isumagineqanngilar-lu atuartut ataasiakkaat piginnaasaasa atuartunut allanut naleqqiullugit qanoq ittuuneri nalilersor-neqartassasut.

Angajullit alloriarfanni allamiut oqaasiisa pingajuinik atuartitsinermi ilikkagassatut anguniagassat

Angajullit atuarfianni atuartitaareernerminni naatsorsuutigineqarpoq atuartut Attaveqatigiittarneq

- atuartitsinermi oqaatsit pineqartut atuutsillugit peqataasinnaassasut
- ulluinnarni pisartut pillugit aperisinnaallutillu akisinnaassasut aamma katerisimaarnermi oqariartaatsit nalinginnaasut atorsinnaassagaat
- isummiussanik tunngavilersuisinnaallutillu oqaatiginnissinnaassasut
- pisimasut misigisallu pillugit oqaluttuarsinnaassasut nassuiaasinnaassasullu
- allatat assigiinngitsut isiginnaarsinnaassagaat, tusarnaarsinnaassagaat aamma atuarsinnaassagaat namminersorlutillu saqqummiussinerminnut, soorlu oqaluttariarsornermi, allattariarsornermi, isiginnaartitsinermi, assiliarpalaartuni, aallaavittut atorsinnaassagaat

Paasissutissarsiorneq

- najoqqutani assigiinngitsuni piviusuni, soorlu atuakkani, atuagassiani internetimilu, sammisaq aalajangersimasoq pillugu paasissutissat tulluartut namminneq allanilu atuartitsissutini allani atugassatik ujartorsinnaassagaat, immikkoortitersinnaassagaat atorsinnaassagaallu

Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut

- oqaatsit pineqartut atuuffiini ukioqatigisamik inuuniarnermikkut atugarisaat soqutigisaallu pillugit sammisaqarsimassasut

Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq

- oqaaseqqortussusertik annertusarniarlugu malinnaalluartumik aaqqissuussaasumillu suliaqassasut
- ordbogit allatullu paasissutissarsiorfissatut atortussiat ukiuminnut naleqquttut atussagaat
- oqaaseqatigiiliortarnermi inatsisit pingaarnerit aamma oqaaseqatigiit immikkoortuisa ilaanni oqaasertat pingaarnerit atorneqartarneri naanerisalu allanngorartarneri ilisimallugillu atussagaat
- killiffilersuutini kukkunaveersaarlunilu allannermi malittarisassat pingaarnerit ilisimallugillu atussagaat
- oqaatsit atukkatik tunngavilersorsinnaassagaat allanullu siunnersuuteqarsinnaassallutik, soorlu allannerup ineriartortinnerani
- ilinniariaatsit attaveqatigeeriatsillu atorsinnaassagaat aamma oqaloqatigisap inuttut tunuliaqutai apeqqutaatillugit naleqquttumik oqaatsinik atuillutik oqaloqatiginneriaaseqarsinnaassasut

***Allamiut oqaasiisa pingajuinik
atuartitsinermi ilikkagassatut
pilersaarutit***

*B: Ilikkagassatut anguniagassat aamma atuartitsinissamut,
naliliinissamut atortussatullu siunnersuutit*

Ilikkagassatut anguniagassat	Attaveqatigiittarneq Atuartitsinissamut siunnersuutit	Naliliinissamut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • atuartitsinermi oqaatsit pineqartut atuutsillugit peqataasinnaassasut • ulluinnarni pisartut pillugit aperisinnaallutillu akisinnaassasut aamma katerisimaarnermi oqariartaatsit nalinginnaasut atorsinnaassagaat 	<p>Ilinniartitsisoq sapinngisamik oqaatsit atuartitsissutigineqartut atorlugit oqaluttassaaq oqaatiginiakkanilu aamma kiinnani, timini allallu atorlugit paasitinniartassallugu. Oqaatsit atorneqartut paasiuminartuussapput nalinginnaasumillu oqalunnermi atorneqartuussallutik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klassimi oqaatsit atorneqartussat – annerpaamik oqaatsit sannai nutaat pingasut – allaganngorlugit titartaganngorlugillu saqqummiunneqartassapput nivinngarneqartassallutillu. Ilinniartitsisup oqaatsit oqaatigeqqaartassavai, atuartut kingorna ataatsikkut oqaatigisassavaat naggataatigullu ataasiakkaarlutik. • Atuartut eqimattanut agguarneqassapput paarlagaallutillu ”ilinniartitsisusaassapput” oqaatsit sannai sungiusakkat atorlugit. Alloriarfiup ingerlanerani oqariartaatsit nutaat inooqatigiinnermi aturfimmilu atorneqartartut atuartut ukiuinut naleqquttut amerliartortillugit sammineqartassapput. Titartakkat takussutisallu oqaaseqatigiinnik naatsunnguanik oqaasertallit atuartut ilikkaraangatigit allanik nutaanik taarserneqartassapput. • Atuartut ulluinnarni pisartunut assigiinngitsunut assingusunik sungiusarlugit takutitsisusaassapput. Oqaloqatigiissitinerit takutitsisusaartitsisarnerillu pitsaasuupput, pissutigalugu <ul style="list-style-type: none"> - atuartut kinaassusersiutit siulliat aappaallu atorlugit oqaluttarput (allakkat kinaassusersiutit pingajuat atukkajuttarfaat), - atuartut aperinissamut akinissamullu ilinniartarput, - oqaaseqatigiit iluutsut, naatsut atornissaat ilinniartarfaat naleqquttumillu periuseqartarlutik, - oqaatsit kisiisa atuinnaangilaat oqalunnermili atorneqartartut allat aamma atortarfaat: oqaatsit nipaasut, sukkariarmerit, erinnaat, kiinaq il.il. Alloriarfiup ingerlanerani atuartut oqaloqatigiittarnerat pisuusaartitsisarnerallu suut pisimasut atuartullu soqutigisaat ilanngussorlugit ineriartortinneqassapput. Oqaatsinik sungiusarlugit atuartut pisiniartuusaartassapput, allakkerisarfimmiittuusaartarlutik, napparsimavimmiittuusaartarlutik allatullu ulluinnarni pisartut oqaloqatigiissutigisarlugillu pisuusaartittarlugit. • Marlukkaarluni sulineq: Atuartoq A aamma B soorlu illoqarfiup ataatsip assinganik tunineqassapput, ataasiakkaatigit immikkooruteqartunik. Assip aappaa taamaallaat aqqusinertaqassaaq aappaalu aamma illutaqassalluni. Atuartup A-p atuartoq B nassuiaatissavaa illut sumiissanersut, taava atuartup B-p sumiinnissaat apersuutigissavai. Alloriarfiup ingerlanerani sammisat taamaattut annertusiartortinneqassapput, assit allatallu annertusiartuartaartunik paasissutisartalerlugit imartusiartuartaartillugillu. • Oqalugiaarneq: Atuartut tamarmik oqalugiutissaminnik piareersaassapput 30 sekundinilu oqalugiaatigalugu. Eqimattat ”oqalugiareernerup” kingorna apeqqutinik tallimanik imarisannut tunngasunik apeqquteqarsinnaapput. Sammisaaq taanna pif-fissap ingerlanerani arlaleriarlugu ingerlanneqarsinnaavoq, soorlu ullormut atuartunik 2 - 3-nik oqalugiartoqartarluni. Alloriarfiup ingerlanerani sammisaaq taanna annertusiartortinneqarsinnaavoq, oqalugiarneq 1 min. siviussuseqalersinnaalluni sammisallu amerlanerujartortillugillu siammariartortinneqarsinnaallutik. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut ilinniartitsisup ilitseruineri paasillugu iliuuseqartarnerisut. • Maluginiaruk ”ilinniartitsisut” oqaatsit sannai ilikkakatik tamaasa atorneraat, atuaqataasullu piumasaaqtaasunut eqqortumik periuseqartarnerisut. • Maluginiaruk atuartut tamarmik oqaatsit sannai eqqortut malillugit oqalunnerisut aammalu atuaqatigiit oqaloqatigiinnerminni imminnut paasisinnaanersut. • Maluginiaruk atuartut maluullutik tamarmik oqalunnerisut aamma apeqqutit akissutillu naleqquttut atorneraat. • Maluginiaruk oqaatsit atorneqartut eqqortuunersut paasinarnerisullu.

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit	Naliliinissamut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • isummiussanik tunngavilersuisinnaallutillu oqaatiginnissinnaassasut • pisimasut misigisallu pillugit oqaluttuarsinnaassasut nassuiaasinnaassasullu 	<ul style="list-style-type: none"> • "Uanga isumaqarpunga ..." Ilinniartitsisup sammisassaq saqqummiutissavaa. Atuartut eqqarsarnissaminnut piffissaqartinneqassapput oqaaseqatigiillu – taamaallaat ataatsit – ataasiakkaarlutik oqaatigisassavaat periuseq una malillugu: "Uanga isumaqarpunga....." oqaaseqatigiillu naallugit. Sammisaaq annertusitinneqassaaq imatut: "Uanga isumaqarpunga, pissutigalugu" 	<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut oqaatsit sannai atugassatik oqalunnerminni atortarneraat.
<ul style="list-style-type: none"> • allatat assigiinngitsut isiginnaarsinnaassagaat, tusarnaarsinnaassagaat aamma atuarsinnaassagaat namminersorlutillu saqqummiussinerminnut, soorlu oqaluttariarsornermi, allattariarsornermi, isiginnaartitsinermi, assiliarpalaartuni, aallaavittut atorsinnaassagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut allatamik/-nik kisimiillutik, marlukkaarlutik imaluunniit eqimattani suliaqassapput. Imaaliorsinnaapput: <ul style="list-style-type: none"> - allatami pisoq inuttarluunniit ataaseq titartarsinnaavaa/-t - allatami titartagartassaanik/-nnik titartaasinnaavoq/pput - allatami inuttaq "apeqqarissaarfigisinnaavaa/-t" - allataq allamik naanilersinnaavaa/-t - allatami pisut pingaarnerit tulleriillugit titartagaarialarisinnaavai/-aat (tegneserie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliaat nivinngarneqassapput, atuakkatut suliarineqarsinnaapput, aviisiliaralugit allatuluunniit saqqummiunneqarsinnaapput. Atuartut: nuannerpaaq – pissanganarnerpaaq – oqaatsitsigut eqqortumik atuisimanerpaaq – takinerpaaq – soqutiginarnerpaaq toqqassavaat. • Maluginiaruk atuartut allariaaseqarnej /genri eqqortoq oqaatsitsigut isikkuatigullu atorneraat.

Paasissutissarsiorneq		
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit	Naliliinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • najoqqutani assigiinngitsuni piviusuni, soorlu atuakkani, atuagassiani internetimilu, sammisaq aalajangersimasoq pillugu paasissutissat tulluurtut namminneq allanilu atuartitsissutini allani atugassatik ujtartorsinnaassagaat, immikkoortitersinnaassagaat atorsinnaassagaallu 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut ilitsersuutit, oqaatsit ilinniartitsissutigineqartut atorlugit allatat, malillugit igassapput. Atuartut iganerminni oqariartaatsit ilinniassavaat suliaasatik sulia-riitigalugit ilitsersuutillu atorlugit. • Atuartut sammisamat aaliangersimasumik tunngassuteqartumik plakatiussapput. Atuartut amerlanngitsukkuutaarlutik suleqatigiussapput nammineerlutillu saqqummiussinissaminnut atuakkanit qarasaasiamiillu atugassaminnik paasissutissanik, oqaatsinik oqariartaatsinik kiisalu assitaliussanik katersissapput. • Suliaq naammassippat eqimattat assilialiarsuaminniit atuaqatimik akisassaannik arlalinnik apeqqusiussapput. 	<ul style="list-style-type: none"> • Igaat mamartuussapput eqqortumillu isikkoqarlutik. • Assiliarsualiaq paasissutissanik ilusissaanillu aaliangiussimasanik imaqartinneqassaaq. • Apeqqutit assiliarsualiap oqaasertai assitaalu atorlugit akineqarsinnaassapput.
Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut		
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit	Naliliinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • oqaatsit pineqartut atuufiini ukioqatigisamik inuuniarnermikku atugarisaat soqutigisaallu pillugit sammisaqarsimassasut 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartitsisoq internettimitt nittartakkanik aaliangersimasunik toqqaassaaq oqaatsit atuartitsissutigineqartut atorlugit atuarneq, timersorneq sunngiffimmilu sammisat pillugit imaqartunik. • Atuartut internettimi nittartakkat taakkua nassaarissavaat, toqquartuillutik sulinerminnilu atugassaminnik quppernernerik naqiterillutik. Suliat oqalulluni assitalersuillunilu saqqummiunneqassapput, kingornalu itisiliissutissanik apeqquteqaateqar- toqarsinnaassaaq. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut suliaat saqqummersinneqassapput. Maluginiaruk paasissutissanik soqutiginarunik naleqqutunillu imaqarnersut aammalu isikkusaat ilusissaallu pimoorunneqarsimanersut.

Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussaqaarneq		
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit	Naliliinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • oqaaseqqortussusertik annertusarniarlugu malinnaalluartumik aaqqis-suussaasumillu suliaqasasat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuaqatigiit imminnut sammisanik aaliangersimasunik imalinnik kukkunerisugassaminnik sanaatissapput, soorlu: oqaatsit tallimat ”iggavimmut tunngasut” atuaqatit allatassaata nanikkat. Kingorna oqaatsit taakkua oqaaseqatigiiliaralugit ator-neqassapput. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kukkunaveersaartitsisut oqaatsit eqqortumik taasarpaat, atuartullu tamarmik oqaatsit allassinnaavaat oqaaseqatigiiliorminnilu ator-sinnaallugit.
<ul style="list-style-type: none"> • ordbogit allatullu paasis-sutissarsiorfissatut ator-tussiat ukiuminnut naleqquttut atussagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartitsisooq oqaatsinik ordbogimi pinnguaatissanik allataqassaaq: <ul style="list-style-type: none"> - oqaatsip akerialanik isumalik naniuk - oqaatsip isumaqataa naniuk - oqaatsit sorliit aappaluttuuppat - taakkunannga suut nerineqarsinnaappat? - il.il.. • Atuartut taamatut ittunik imminnut sanaateqattaassap-pat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut suliainnut peruitsit tulluartut atorneraat.
<ul style="list-style-type: none"> • oqaaseqatigiiliortarnermi inatsisit pingaarnerit aamma oqaaseqatigiit immikkoortuisa ilaanni oqaasertat pingaarnerit atorneqartarneri naaneri-salu allanngorartarneri ilisimallugillu atussagaat • killiffilersuutini kukku-naveersaarlunilu allan-nermi malittarisassat pingaarnerit ilisimallugil-lu atussagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Oqaaseqatigiit akuleriit: Ilinniartitsisup oqaaseqatigiit suliarineqartussat assi-giinnngitsut, oqaatsinik oqaasilerinermilu atugassanik imallit, pappiaqqamut amitsunut allassavai. Pappiaqqat amitsut oqaasertai ataasiakkaarlugit qiortarneqassap-pat. Atuartut oqaaseqatigiinik qiortarsimasunik tuni-neqassapput taakkunanngalu eqqortunik oqaaseqatigii-liussapput. Eqimattat naammassigaangamik oqaatsit akulerussuuteqqittassavaat suliassanullu tullernut ingerlaqqittarlutik. Suleriaaseq aamma oqaaseq ataaseq aggorlugu atorne-qarsinnaavoq naqinnerit ataasiakkaarlugit qiortarlugit imaluunniit allataq oqaaseqatigiikkaartaarlugu qiortar-lugu. • "oqaatsittamaasakatiterlugit-kukkunaveersaarneq" Ilinniartitsisup oqaatsittamaasakatiterlugit-kukkunaveersaagassaq agguaatissavaa (allakkami oqaatsit katitikkat). Atuartut marlukkaarlugit sulissap-pat, oqaatsillu kittoraasersorlugit immikkoortitsissa-vaat. Atuartut tulleriiaarlutik oqaatsit ataasiakkaat ilin-niartitsisumut oqaatigisassavaat, ilinniartitsisullu alla-taq eqqortoq allattarfissuarmut allassavaa. Atuartut namminneq imminnut kukkunaveersaagassa-minnik sanassapput. • Atuartut tamarmik assilissamik tunineqassapput. Assi-lissamilu oqaatsit nassaarisinnaasatik tamaasa nani-niassavaat, oqaatsillu nassaarisatik pappilissamat alle-riiaarlugit allattussavaat: <ul style="list-style-type: none"> - taggisit (inuit aqqi, sumiiffiit, atortut suliillu) - pissusilerissutit (inuit, uumasut atortullu qanoq it-tueneri qanorlu isikkoqarneri) - oqaluutit (inuit, uumasut atortullu sulerinersut/qanoq iliormersut). Taava oqaatsit immikkoortut pingasut suuneri malil-lugit oqaaseqatigiiliussapput. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk oqaaseqatigiilieri-nermi ilisimasatik atorneraat, soor-lu oqaluut siulliullugu ujaqqaarne-raat. • Maluginiaruk atuartut utertarner-mik ilisimasatik atorlugit suliassaq suliarineraat. • Atuartut tamarmik assiutitik ta-kutissavaat oqaaseqatigiiliatillu ”pitsaanerpaat pingasut”. Maluginiaruk atuartut oqaatsit suunerinik sumullu atortarnerinik ilisimasatik oqaaseqatigiiliormer-minni atorneraat.

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit	Naliliinissamut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • oqaatsit atukkatik tunn-gavilersorsinnaassagaat allanullu siunnersuute-qarsinnaassallutik, soorlu allannerup ineriartortin-nerani 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartitsisup atuagassaq atuartut atuarnikuunngisaat toqqassavaa, imaanullu tunngassuteqartunik 6 – 7-nik apeqqusiorluni. Apeqqutit pappilissanut immikkut allatorneqassapput, eqimattanullu apeqqutit tamaasa assilillugit tunniunneqassapput. Eqimattat apeqqutit tullerriaarneri oqallisigissavaat, namminnerlu tullerriaarnissaannut naleqquttuorisatik malillugit tulleriinnilersussavaat. Taava eqimattat apeqqutinut tamanut akissutissanik siunnersuuteqarlutik, apeqqummut ataatsimut akissutissatut isumaqati-giissutigisartik apeqqutip tunuanut allassavaat. Eqimattat – namminneq akissutigisatik malillugit – oqaluttuap imarisaa atuaqatiminnut oqaluttuarissavaat. Kingorna atuartut atuagassaq siulleq atuarnikuunngi-sartik atuassavaat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut tamarmik oqallinnermi peqataanersut, oqaatsil-lu toqqakkatik tunn-gavilersortarne-raat kiisalu suliasap suliarinissaa-nut siunnersuuteqartarnersut. Oqal-linneq oqaatsit ilitsoqqussat atorlu-git ingerlanneqarsinnaavoq, kisi-an-ni suliaq oqaatsit ilinniakkat ator-lugit suliarineqassaaq.
<ul style="list-style-type: none"> • ilinniaaatsit attaveqaqa-tigeeriatsillu atorsinnaas-sagaat aamma oqaloqati-gisap inuttut tunuliaqutai apeqquataatillugit naleq-quttumik oqaatsinik atuillutik oqaloqatiginne-riaaseqarsinnaassasut 	<p>Ilikkagaqarniarnermi attaveqaqatigiinniarnermilu periut-sit taamaaliinnarlugit sungiusarneqarsinnaanngillat, atuartitsinermili tamarmiusumi ilanngunneqartussaap-put. Sammisassat assigiinngitsut samminerini ilinniarti-sisup atuartut ilisimatissavai, timitik kiinnatik ataqati-giinnerilu paaserusutartik anguniarlugu atortariaqaraat, kukkunissaminnut annilaangassuteqartassanngitsut ilinniartitsisorlu kisiat pinnagu atuaqatitilli aamma na-lornigaangamik aperisassagaat. Atuartut paasissavaat, oqaatsit taamaallaat atornerisigut, eqqoriaasarnikkut kukkusarnikkullu ilikkarneqartartut. Oqalunneq oqalun-nikkut ilikkarneqartarpoq, allanneq allannikkut, oqaase-qatigiiliorneq oqaaseqatigiiliornermik misiliisarnikkut ilikkarneqartarpoq.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut timitik kiin-natillu atorneraat. • Maluginiaruk atuartut oqaatsit ataqatigiinnerisigut paasinninneq atorneraat, pingaarnerpaallu tusaa-niarneraat. • Maluginiaruk atuartut kukkunissar-tik annilaagaginagu akueralugulu oqalunniartarnersut. • Maluginiaruk atuartut ukioqatitik suleqatigisarneraat. • Maluginiaruk atuartut oqaatsit ilikkarniarlugit sungiusartarneraat.

